

Nr 177.

Av herr **Sten m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

Efter att med det största intresse ha tagit del av Kungl. Maj:ts proposition nr 30, angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering, frågar man sig om våra betydande möjligheter på *skogsvårdens* område komma till sin rätt i arbetslöshetsprogrammet.

Vi vilja erinra om det grundläggande faktum beträffande förhållandena på detta område att enligt under 1930-talet verkställda utredningar skogsmarkens produktionsförmåga skulle kunna höjas i så hög grad, att den årliga tillväxten bleve 10 milj. kubikmeter större än nu. Förutsättningen här för är att den skogsmark, vars produktivitet icke är till fullo utnyttjad, blir föremål för de åtgärder den är i behov av. Det totala arbetsprogrammet härutinnan beräknades till sammanlagt 60 miljoner dagsverken.

Enligt den inventering av arbetstillfällen på olika områden, som verkställdes efter den senaste arbetslöshetskrisen, skulle 25 miljoner dagsverken kunna mobiliseras inom skogsbruket under en tioårsperiod. På basis av denna inventering, utförd av 1936 års utredning angående beredskapsarbeten, samt den av norrländska skogsproduktionsutredningen gjorda beräkningen av vilka åtgärder som erfordras för att skapa nya skogstillgångar i vissa delar av Norrland, har nu på industrikommissionens uppdrag gjorts en utredning beträffande tillgången på beredskapsarbeten inom det enskilda skogsbruket. Denna utvisar att under en sexårsperiod 1941—1946 skulle arbete kunna beredas i följande utsträckning:

Skogsutdikning	6 465 000	dagsverken
återväxtåtgärder	1 950 000	»
röjning	2 045 000	»
stamkvistning	335 700	»
skogsvägar	8 310 000	»
cykelstigar	832 000	»

Summa 19 937 700 dagsverken.

Till utredningen är fogad en åtgärdsplan, vari dessa olika slags arbeten redovisas länsvis.

Beträffande de olika arbetenas lämplighet ur arbetslöshetssynpunkt anges bl. a. att skogsdikningsarbeten, som kunna utföras under större delen

av året, eller då marken ej är tjälad, äro lämpliga för sysselsättning av sådana arbetslösa, som äga förutsättningar för grovarbete. Under senaste arbetslöshetskrisen tillgrepos också sådana arbeten i stor utsträckning.

Återväxtåtgärder, såsom skogsodling, rensningshuggning, markberedning m. m., äro i stort sett lämpliga för sysselsättning av arbetslösa under vissa årstider. Även sådana arbeten understöddes under förra krisen. Samma är förhållandet med röjning i stavaskog och viss annan ungskog.

Anläggning av skogsvägar är också ett lämpligt arbete för att sysselsätta arbetslösa med förutsättningar för grovarbete. Kostnaden består till större delen av arbetslöner. Även på detta område finns erfarenhet från tidigare år. Beträffande cykelstigarnas lämplighet för sysselsättning av arbetslösa gäller detsamma som om skogsvägarna.

Då det numera torde ha ingått i det allmänna medvetandet att staten sedan mer än ett årtionde tillbaka lämnat anslag till skogsvårdsarbeten, må här erinras om att de ordinarie anslagen f. n. äro mycket blygsamma. I den årets riksdag förelagda statsverkspropositionen ha upptagits 200 000 kronor på statens skogsutdikningsanslag och 100 000 kronor på statens skogsodlingsanslag. Dessutom äskas 500 000 kronor till den verksamhet för ökad skogsproduktion i vissa trakter av Norrland som inleddes av fjolårets riksdag.

I tilläggsstat II, Kungl. Maj:ts proposition nr 2, föreslås att det anslag å 500 000 kronor som för budgetåret 1938/39 upptagits till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskilda skogar, men som i enlighet med besparingspropositionen till 1939 års urtima riksdag förutsatts skola tills vidare kvarstå odisponerat, nu skall göras tillgängligt. Dessutom äskas ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor till väg- och flottledsbyggnader i enskild ägo.

Även om man tacksamt erkänner det ökade intresse för skogsbruket som i andra avseenden kommit till uttryck i årets statsverksproposition, kommer man alltså beträffande statlig uppmuntran av de rent produktiva åtgärderna på detta område icke till högre belopp än 2 300 000 kronor på huvudtiteln och tilläggsstaten tillsammans. Summan är som synes ytterst blygsam i förhållande till de behov och möjligheter som föreligga.

Om vi sedan skulle övergå till att granska arbetslöshetspropositionen ur de synpunkter vi anlagt, har det givetvis icke undgått oss, varken att det inom skogsbruket anges råda normal, inom vissa skogsområden till och med stark efterfrågan på arbetskraft, eller att vid urvalet av arbeten företräde måste ges sådana som på relativt kort tid öka landets försörjningsmöjligheter. Vid knapphet på råvaror och kapital måste helt naturligt krav på ändamålsenlighet, nyttighet och nödvändighet upprätthållas.

Skogsbrukets arbetsmarknad är alltid svåröverskådlig. Under normala tider har avverkningens och flottningens utpräglade säsongkaraktär skapat ett sysselsättningsproblem av stora mått. I riksdagsmotioner för några år sedan talades om »dold arbetslöshet» på detta område. Skogsarbetarnas

läge med avseende på dagsinkomstens storlek har skapat ett starkt behov av utfyllnad i deras årliga arbetstillfällen. Och innehavarna av de många ofullständiga jordbruken äro absolut beroende av tillskott i form av konstanta arbetsförtjänster till vad jordbruket kan ge.

Beträffande det nuvarande läget bör man icke bortse ifrån att de svårigheter, som drabbat utrikeshandeln i allmänhet och skogsindustriernas export i synnerhet, ha sina återverkningar även för skogsarbetarna och skogsägarna. Minskningen i export- och produktionsvolym innebär för dem en motsvarande minskning av timmer- och massavedsavverkningarna. Å andra sidan skall villigt erkännas att dessa befolkningsgrupper hava den fördelen i krisläget, att de fått sina »ersättningsarbeten» på sitt eget område. Kolningarna och vedavverkningarna ha givit ett välbehöfligt tillskott i stället för det som gått förlorat. Att i synnerhet de senare i viss utsträckning givit sysselsättning jämväl åt andra arbetargrupper är likaledes ett känt faktum. Men å andra sidan vilja vi påpeka att de vedavverkningsprogram som uppställt för de olika säsongerna kunnat fullföljas. Den vedmängd, som deklarerades den 1 juli 1940, uppgick till ungefär 100 procent av den myckenhet som uppställt som mål. Och den som fanns vid senaste årsskifte var ju åtskilligt större än den man föresatt sig att uppnå. Dessutom får man komma ihåg att vedanskaffningen på grund av transportsvårigheterna icke kunnat taga hela skogsbygden och dess befolkning i anspråk, även om man söker undan för undan vidga räjongen. Härav framgår dels att svårigheterna att erhålla för vedproduktionen erforderlig arbetskraft i stort sett icke kunna ha varit så stora, dels att sysselsättningen i en bygd där läget på vedmarknaden kunnat till fullo utnyttjas icke utan vidare innebär att skogsbyggdens befolkning i sin helhet har full sysselsättning och utkomst under olika årstider.

Men därtill vilja vi hävda att de skogsvårdande åtgärderna böra komma i fråga även för överflyttning av ledig arbetskraft, i den mån de kunna hävda sig vid en prövning av angelägenhetsgrad och lämplighet. Av det föregående har framgått att stora ekonomiska värden kunna skapas genom dylika åtgärder. Den omständigheten att de skogsägande jordbrukarna, skogsarbetarna och skogsindustriarbetarna äro för sin nutida och framtida utkomst beroende av att våra råvarutillgångar på området vidmakthållas, att skogsbruket och skogsindustrierna sedan några generationer tillbaka varit så att säga sovlet på brödet, icke endast för de därav direkt beroende, utan för hela vår nation, samt att det här finns en faktisk möjlighet att åtminstone i viss mån säkerställa även framtiden, vad råvaran beträffar, utgör enligt vår mening den starkast tänkbara motivering för målmedvetna statliga insatser. Vi ha ännu icke gripit oss an med detta arbetsprogram på det sätt som det förtjänar under normala förhållanden, trots att såväl den ekonomiska som den sociala motiveringen uppfordrar oss därtill, utan detsamma har hänvisats till att åka på snålskjuts då någonting annat varit

aktuellt. Under arbetslöshetskrisen på trettioalet anvisades sålunda sammanlagt ett betydande antal miljoner till skogsvårdsåtgärder på enskilda skogar. Redan vid själva inriktningen av de åtgärder som nu måste tillgripas i liknande syfte bör skogsvårdsprogrammet komma till sin rätt.

Även långsiktiga åtgärder på detta område hålla måttet enligt de uppställda prövningsgrunderna. Ty tillväxten och virkesförrådet ökar genast, i den mån dylika åtgärder vidtagas. Omvänt uppstår en förlust för varje år som går utan att skogsmarkens produktionsförmåga till fullo utnyttjas. Den tidpunkt då den svenska skogsmarken kan ge ett årligt tillskott av tio miljoner kubikmeter mera än nu — en av dessa miljoner torde måhända redan ha blivit följden av 1930-talets statliga insatser — blir mera avlägsen, ju längre det dröjer innan vi komma i gång på allvar.

Men även vid en strängare prövning, med sikte på att »på relativt kort tid öka landets försörjningsmöjligheter», kan skogsvården framgångsrikt tävla med andra arbetstillfällen. Betydande delar av skogsvården, både röjningsgallringarna och skogsvägarna, kunna direkt sättas in som ett led i vedanskaffningen eller i omedelbart samband med denna. I stället för att statsbidrag varit erforderliga för röjningsgallring, då de utgallrade träden icke kunnat ekonomiskt tillgodogöras, kan man nu tänka sig liknande åtgärder i sådana fall där gallringsvirket visserligen kan bli ett tillskott till vedproduktionen, men på grund av transportkostnaderna ej ekonomiskt lönande. Endast inom de av den nya riksskogstaxeringen redan omfattade områdena inom Ljungans, Indalsälvens och Ångermanälvens virkesfångstområden beräknas att hundratusentals hektar skogsmark äro i behov av dylik gallring. För skogsvägsanläggningar kommer riksdagen att ställa medel till förfogande. Måhända är detta anslag tillräckligt för den tid det avser. Men sedan de problem lösts som uppstått i detta sammanhang kräver totalprogrammet på detta område, som i det föregående anförts, många miljoner dagsverken. Även om det är önskvärt att skogsvägnätets utbyggnad blir i möjligaste mån systematiskt och framsynt, kunna helt visst de omedelbara fördelarna bli betydande. Vi vilja i bägge dessa avseenden understryka att en utvidgning så långt möjligt av området för vedanskaffningen är av uppenbart värde icke endast för de skogsägare och skogsarbetare som ännu icke kommit i åtnjutande av de arbetstillfällen och övriga fördelar som därav följa, utan även för en ändamålsenlig hushållning med våra skogstillgångar för hela landets vidkommande. Vedproduktionens inriktning som ett målmedvetet led i skogsvården och omvänt är sålunda ur alla synpunkter väl värd statliga anslag i arbetsmarknadsreglerande syfte.

När vi väckt denna motion i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 30 är det icke för att ställa något ändringsyrkande beträffande själva äskandet av medel. Detta så mycket mera som det av arbetsmarknadskommissionen och Kungl. Maj:t begärda anslaget är avsett för återstoden av detta budgetår. Men vi taga fasta på kommissionens uttalande att ett

sådant läge kan tänkas uppkomma att väsentligt större belopp kunna behövas, samt på att kommissionen bortser från det medelsbehov som kan uppkomma om Kungl. Maj:t skulle finna viss gren av näringslivet eller vissa företag böra beredas ekonomiskt stöd med anlitande av arbetslöshetsanslaget. Det är inför dylika eventualiteter, samt överhuvud inför den fortsatta arbetslöshetspolitikens planläggning, som vi velat sörja för att skogsvården kommer till sin rätt. Beaktandet härav står också i full överensstämmelse med kommissionens eget uttalande att »erfarenheterna från förra arbetslöshetskrisen ha visat att ett tillräckligt smidigt sysselsättningsprogram till väsentlig del måste byggas på ett mycket stort antal arbeten, spridda över hela landet. De företag, som ur denna synpunkt kunna anses särskilt lämpade, äro dels bostadsförbättringarna på landsbygden, dels skogsvårdsåtgärder.» För de senares vidkommande har emellertid kommissionen ytterst knapphändigt fullföljt sin tankegång. Beträffande »inmatningen» av skogsvårdsåtgärder i arbetslöshetsprogrammet framgår att domänverket anges ha redan planlagda företag till ett belopp av 33,2 miljoner kronor, representerande cirka 4 miljoner dagsverken, under det att motsvarande siffra för de enskilda skogarna av skogsvårdsstyrelsernas förbund uppgivits vara 4,2 miljoner kronor och cirka en halv miljon dagsverken. Kommissionen tillägger: »Självfallet täcka de här redovisade redan planlagda företagen icke på något sätt de möjligheter till sysselsättning som faktiskt finnas inom skogarna. Det torde emellertid förhålla sig så att en fortsatt planläggning av dylika företag ofta är relativt lätt att verkställa, om starkare behov därav skulle uppträda.» Att det förra är riktigt torde i någon mån ha framgått av vad vi i det föregående anfört. Däremot ställer man sig mera tvivlande till att det senare ordnar sig av sig självt. Beträffande proportionen mellan kronoskogarnas och de enskilda skogarnas behov och möjligheter torde 1936 års inventering, som för en tioårsperiod gav till resultat att domänverkets möjligheter på området visserligen voro anmärkningsvärt stora, men att det enskilda skogsbrukets voro omkring fyra gånger större, stå i bättre överensstämmelse med skogsmarkens fördelning på olika ägaregrupper och giva en riktigare bild av läget.

När vi sålunda hävda att skogsvårdens intressen böra tillvaratagas i arbetslöshetspolitiken vilja vi till den anförda motiveringen och bemötandet av tänkbara invändningar endast foga att användningen av medel anslagna till arbetsmarknadens reglering ju alltid förutsattes ske av eller i samråd med den på detta område sakkunniga myndigheten. Någon risk för att skogsvårdsåtgärder skulle kunna komma att kollidera t. ex. med vedanskaffningens arbeidskraftsbehov föreligger sålunda icke. Vi ha framhållit att ett visst behov av skogsvårdsarbeten kan föreligga med hänsyn till ojämnheten i skogsbygdsbefolkningens egna sysselsättningsförhållanden. Men vi ha därjämte hävdat att om och i den mån skogsvårdsarbeten kunna hävda sig i fråga om angelägenhetsgrad och lämplighet så böra de komma i fråga även

för överflyttning av arbetskraft. Inom de arbetargrupper som främst drabbas av arbetslöshetsrisker finns i betydande utsträckning icke endast lämplighet för utan även vana vid de olika arbeten det här kan bli fråga om.

Vi vilja även framhålla att vi ingalunda vända oss emot arbetslöshetspolitikens inriktning exempelvis på sådana arbeten som bostadsförbättringsverksamheten eller åtgärder på kommunikationsväsendets område. I bägge dessa avseenden återstår förvisso mycket att göra. Men det måste jämväl anses vara en angelägenhet av yttersta vikt att vad som är möjligt att göra också blir gjort för att själva existensgrundvalen för några av våra största befolkningsgrupper varaktigt stärkes och tillgången på råvara för några av våra betydelsefullaste industrier så långt det står i mänsklig makt tryggas. Den aktuella del av skogsvårdsprogrammet som består av skogsvägar och cykelstigar står för övrigt principiellt på samma plan som vårt vägväsen i övrigt. Väganläggningar motiverade av näringslivets och utkomstens intressen böra i fråga om det allmännas stöd likställas med sådana som avse att tjäna bebyggelsens. Så har även i praktiken blivit fallet för andra näringars vidkommande. Och som vi tro oss ha ådagalagt kunna såväl dessa som andra av oss rekommenderade skogsvårdsåtgärder även fylla kravet på direkt nytta som led i ersättningsproduktionen i det nuvarande krisläget.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 30 måtte uttala att skogsvårdens stora behov och möjligheter böra tagas i betraktande vid den fortsatta planläggningen av åtgärder för arbetsmarknadens reglering.

Stockholm den 5 februari 1941.

<i>H. Sten.</i>	<i>C. I. Asplund.</i>	<i>Carl Eriksson.</i>
<i>A. Gillström.</i>	<i>Per Andersson.</i>	<i>Nils Gabrielsson.</i>
<i>L. Tjällgren.</i>	<i>Arvid De Geer.</i>	<i>B. v. Stockenström.</i>
<i>Ejnar Lindbärg.</i>	<i>Emil Näsström.</i>	<i>Olof Berntson.</i>
<i>Nils Olsson.</i>	<i>Sven Edin.</i>	<i>Lage Svedberg.</i>